

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. De Cælorum numero & motu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

celos admittunt distinctos, cum enim non possit dari Epicyclus communis duplici celo, Planetæ omnes, qui Epicycli beneficio Solem circumuehant, celum cum illo commune habere debent. Ob hanc rationem doctè notat Noſter Eusebius lib. 6. sup. Philosophiæ, quinque tantum stellarum sphaeras esse admittendas, si res, aut mente separentur. Prima Lunæ est tribuenda; secunda Soli, in qua Mercurius, Venus, & Mars continebuntur, quia illorum motibus cum motu Solis spatium est commune: tertia sphaera danda est Ioui, quarta Saturno: quinta stellis inerrantibus. Doctrinam hanc admittit Tannerus, qui asserit Celum solis commune esse futurum Mercurio, & Veneri, si hi Planetæ Solem circumuehant.

§. IV.

Fundamenta tertia sententia, quæstionisque resolutio.

24 Tertia sententia Planetarum celos fluidos esse dicebat & inerrantium celum solidum esse propugnabat. Prioris partis fundamenta sunt, quæ adduximus pro secunda sententia, quorum præcipua, & quæ difficultatem ingerunt tantum de errorum celis procedunt, non verò de inerrantium stellarum celo. Partis secundæ fundamentum desumitur ex testimoniis scripturæ, & Patrum, quæ absque alicuius inuidia rectè poterunt explicari de celo stellato, quod firmamentum specialiter dici solet, si prædictis testimoniis vera soliditas, quæ fluxibilitati opponitur, & non tantum corporum perseverantia, eiusque proprietatum firmitas, & constantia significetur. Demum potissimum fundamentum esse potuit: facilius omnibus posse defendi, dat enim Phænomenis, & Astronomorum rationibus id, quod immediatè possunt extorquere, videlicet celos Planetarum fluidos esse, & authoritati referuat soliditatem celi stellati, de quo & empyreo simul poterunt explicari omnia testimonia, quibus soliditas celorum firmamentive intendatur euinci.

25 Explicatis iam fundamentis omnium sententiarum, adhibitisque solutionibus, quibus argumentorum vis declinari poterit faciliè cuique erit, quam maluerit eligere. Si verò meus aperiendus est animus multum feror in sententiam, quæ stellatos celos liquidos esse defendit, vix enim astronomice observationes aliter possunt componi, & non sine multis Epicyclis, quibus soliditas celi intersecetur. Demum quia si horum ope celorum soliditatem velimus defendere, tenebimur recedere à communi sententia, quæ septem Planetis septem distinctos designat orbes, & in orbe Solis collocare Mercurium, Venerem, & Martem, quia liberum est his Planetis spatium Solis percurrere, & modò supra Solem, & modò infra eundem apparere. Quæ sententia omni authoritate destituta est, qui enim celos multiplicat, cuiusque ex septem Planetis distinctum celum designant. Tutius ergo est Planetarum celum fluidum esse cum communi sententia, hisque temporibus valde plausibili defendere, quam soliditate celi propugnata in singularem illam prolabi, quæ Lunæ, Ioui, & Saturno tres celos adscribit, aliudque Soli impertitur, quod Mercurium, Venerem, & Martem distinctis Epicyclis insidentes recipiat. Stellarum inerrantium celum fluidum etiam poterit constitui, licet enim non adeo Phænomena extorqueant, nonnulla id suadent, cū etiam in eodem celo stellæ aliæ nouæ ad tēpus apparuerint. Neque testimonia Scripturæ aut Patrum oppositum suadent, de de his enim quæ ad scripturam pertinent ostendi ex mente nobilium sacri textus interpretum, non agere de celorum soliditate, de qua præsens instituitur disputatio, sed de perseverantia, constantia, & firmitate celorum, in quo sensu sunt etiam explicanda Patrum testimonia, si aliqua sunt, quæ contra hanc sententiam pugnare videantur, adducendæque sunt alia quàm plura, quæ eam efficacius propugnant.

PUNCTUM IV.

De celorum numero, & motu.

1 Ari vnum supremum celum, quod Emphyreum ob illius nimiam claritatem appellatur, quod Beatorum gloria est quasi Theatrum, & Beatorum curia, concors defendit Patrum, ac Theologorum cœtus: ita

tenent Basilii, Damasceni, D. Clemens, Theodoretus, Hilarius, Diodorus, Athanasius, Chrysostomus, & Theophylactus, Magister sentent. D. Thomas Menf. Magnus Albertus, Guilielmus, Agidius, & alij quos referunt Conimbricenses lib. 2. de celo, cap. 5. quæst. 1. Ab his omnibus sponte sua discessit Caietanus negans dari hoc celum ad illa Pauli verba 2. ad Corinth. Raptum tantum modò hominem usque ad tertium celum. Celum istud esse omnium perfectissimum suadet ex supremo loco quem obtinet, ex nimia claritate, qua pollet, ex fine in quem destinatur, videlicet ut sit proprium Christi domicilium, beatorum receptaculum, Theatrum, quo gloria Dei beatis omnibus præsentetur, & diuina essentia clarè visa frui liceat. Huiusmodi celum immobile esse testantur omnes, est enim maxima perfectio motu absoluti, sapientique beatorum statui, qui ex sua conditione ab omni mutatione liberi est, & æternus. Rogabis si celum Emphyreum tam eximia luce præditum est, cur à nobis non videatur. Omnis variis solutionibus, quas adducit Ricardus in 2. distinct. 2. quæst. 2. tertio principio, respondeo celum interius esse eximia luce perfusum, ex parte verò exteriori, & inferiori, quæ tetram respicit, non lucere, neque ad nos lucem iaculari, quod ex ea non sit diaphanum, sed opacum, quasi velo amictum quemadmodum in fabrica tabernaculi tertia pars, quæ Sancta Sanctorum dicebatur velo quoddam occultabatur, ne inspiceretur, ut exponit D. Thom. 1. 2. quæst. 12. art. 4. Celum hoc Ethnicis Philosophis ignotum fuit, neque de illo ratione naturali à priori, aut à posteriori potest aliquid demonstrari, quid verò de reliquis celis senserit antiquitas, & quid conuincat ratio tractabo paucis.

Sensere nonnulli ex antiquis apud Conimbricenses supra articulo 1. vnam tantum esse sphaeram celestem, in qua stellæ fixæ eandem semper retinent positionem: planetæ verò alij aliis altiores ex vna parte ad aliam instar piscium in mari transmearent. Subscribant hodie huic sententiæ omnes, qui celum fluidum esse propugnant. Pater Hurtadus disputatione 2. sectione 1. eidem adheret, etiam si solidos esse defendat. Alij tres globos constituerunt, stellarum, Solis, & Lunæ. Quidam verò octo statuiebant, stellarum vnum, quod Aplanes, & firmamentum dicit solet, & septem alios quibus totidem insiderent Planetæ: primo Luna, secundo Mercurius, tertio Venus, quarto Sol, quinto Mars, sexto Iupiter, septimo Saturnus. Sententiam hanc tenere omnes Ægyptij, & Chaldaei, ut videre est apud Conimbricenses supra. Statutus autem est hic octonarius numerus propter distinctos motus, qui in Planetis, & in stellis fixis cernuntur. Mouentur enim Planetæ nullo inter se, neque cum stellis ordine seruato, modò enim Planetæ inter se congregiuntur, & viciniore sunt, modò dissociantur, & sunt valde distantes, modò sub hac firmamenti constellatione, modò sub illa nobis apparent.

Ex quo antiqui intulere distinctis motibus distinctos exerceri Planetas, & distinctis orbibus vehi, & propter eandem rationem distinctum orbem esse assignandum stellis inerrantibus, siquidem nulli Planetæ sunt affixæ, neque in aliqua distantia semper eadem illi correspondent, & inter se semper eandem positionis proportionem obseruant.

Stabilito iam octonario orbium celestium numero temporum progressu obseruasse Astronomos fertur celum stellarum ab Occidente in Orientem motu reuerti, toto motu ab Oriente in Occidentem, quare cum duo motus non possint eidem corpori per se competere, aliud inuentum est celum superius celo stellato, quod proprio motu celos omnes raperet, cui adscriberetur alter motus, ille videlicet, quo ab Oriente in Occidentem celestia corpora progrediuntur. Post superiores Astronomos, quibus innotuit duplex celorum motus, accessere alij in quibus Alphonsus Hispaniarum Rex, qui tertium alium motum in firmamento animaduertit, quem trepidationis motum, siue accessus, & recessus appellant, quia ex vi illius iam ad hunc polum, iam ad illum corpora celestia deflectunt. Cū verò duplex motus non posset eidem corpori attribui, neque eidem mobili conuenire, necessum fuit aliud celum institueri, cuius proprius esset hic trepidationis motus, quo raperet reliquos inferiores orbes, & primum mobile diceretur.

diceretur. Sic denarium numerum inulere astronomi ex diuersis motibus, cui addendum est calum Empyreum quod erit vndecim, & ita vndecim celi distincti necessarii erunt enumerandi.

PRIMA CONCLUSIO: Etiam si calum stellarum inerrantium duplici aut triplici ageretur motu, necessum non esset superiores alios calos designari a quibus secundus, & tertius motus procederet. Ratio est facilis, motus isti, qui finguntur procedere a calis superioribus possent procedere ab Intelligentia calos mouente, quæ distinctis impulsibus posset distinctis motibus agere corpora celestia: ergo non sunt necessariae sphaeræ illæ, quæ supra stellarum calum finguntur, vt moueant stellarum calum alioque inferiores. Probatur antecedens: tota ratio propter quam sphaeræ illæ ponuntur, est ne moueatur per se idem corpus multiplici motu. Sed si huiusmodi motus procederent ab Intelligentia mediis distinctis impulsibus corpus celeste non moueretur per se multiplici motu, sed ab extrinseco ratione intelligentia, seu multiplici impulsu, quem pariebatur: ergo ex nullo capite necessarij sunt alij celestes orbes supra stellarum calos vt moueantur celi Planetarum, & stellarum calum multiplici motu. Quod si dixeris vnam eandemque intelligentiam non posse mouere multiplici motu sphaeræ celestes adhuc medio multiplici impulsu, quod falsum est, si ab extrinseco, seu per accidens corpus potest multiplici motu simul agi, multiplica intelligentias, quibus calis moueantur, vel dicito immediate a Deo moueri, & ne multiplices celestes orbes, cur enim distinctis intelligentiis aut vni Deo non attribuis calorum motus, quos vis adscribere orbibus celestibus, quos ad hoc totum munus existere confingis?

SECUNDA CONCLUSIO: Etiam si daretur primum mobile, aliudve quodcumque calum supra stellarum calum, inutile esset ad mouendos orbes inferiores, quos intra se contineret, neque primum mobile potest inferiores orbes proprio motu rapere. Ratio est facilis: si daretur primum mobile semper moueretur per distinctum spatium ab illo per quod mouentur orbes celestes inferiores illo: ergo nunquam intenderet occupare spatium sphaeræ immediate, aut aliarum inferiorum: ergo non impelleret sphaeram inferiorem immediatam, neque mediatas alias. Antecedens est omnino certum, si enim distincti orbes celestes per idem cicerentur spatium, vel penetrarentur inter se, vel vnum e proprio loco pelleret alium, quod in corporibus celestibus nunquam contingit. Consequentiam proba: Tunc tantum corpus se mouens proprio motu aliud contiguum corpus mouet, cum intendit occupare illius spatium, ad hoc enim illud mouet, vt in illius spatium succedat, quia idemmet spatium vtrumque non capit, neque in illo penetrari possunt. Id etiam experientia suadet, cum enim infra Solem versus Orientem corpus aliquod mouetur, quantumvis rapidissimo feratur impulsu, non intendit versus illam partem terram mouere, neque illi impulsu imprimi, vt simul cum illo versus Orientem moueatur, sed tantum ex vi illius aërem remouet occupantem spatium, quod intendit percurrere. Sed calum superius proprio motu non intendit occupare spatium inferioris: ergo proprio motu non rapit calum inferius, æquæ enim impertinens est motus inferioris sphaeræ vt superior moueatur, ac motus superioris vt moueatur inferior, neque maior est ratio, vt superior proprio motu trahat inferiorem, quam vt inferior secum ferat superiorem, cum neutra cum altera circa idem contendat spatium, sed vtraque omnino independentem a motu & quiete alterius poterit quiescere & moueri.

TERCIA CONCLUSIO: Nullum corpus celeste potest moueri duplici motu; hanc defendit omnis bona Philosophia, iuxta quam corpus existere non potest in duplici loco: ergo neque moueri duplici motu. Patet consequentia; motus est causalitas, seu actio, ex vi cuius existit vbicatio, ad quam terminatur: ergo si datur duplex motus, debet dari duplex terminus, scilicet duplex vbicatio efficiens idem mobile: ergo idem mobile, seu idem corpus habebit duplicem vbicationem, quod est constitui in duplici loco. Respondebis, non posse idem corpus per se habere duplicem vbicationem, neque per se moueri duplici motu, posse tamen moueri per

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

se vno motu, & per accidens simul alio. Contra: eo ipso quod mobile habeat duplicem motum, quorum quilibet essentiam motus retinet, datur in eodem mobili duplex presentia, quarum quilibet proprie essentiam presentia, seu vbicationis participat, siue per se corpori conueniat, siue per accidens, hoc est, accidentaliter mobili contingit: ergo erit in duplici loco, & propriissime caribet presentabitur, quod naturaliter repugnat, non enim ego dum Compluti exito in sensu composito potero aliquo modo, quem tu per accidens vocas, simul presentari Romæ: quod experientia ipsa demonstrat & per se notum est, alias posset quis prudenter dubitare, dum me Romæ videret, an Compluti etiam in eadem mensura existerem, Romæ per accidens, & Compluti per se.

Nec satisfaciunt Conimbricienses, qui afferunt posse corpus a duplici principio, etsi non ab eodem duplici cieri motu, id enim experientia, & ratio contradicit. Experientia, quia cum duplex viuens intendit mouere tertium aliud corpus, vnum versus Orientem, & aliud versus Occidentem, tale corpus non simul versus Orientem, & versus Occidentem fertur duplici motu, sed si agentia sint æqualis virtutis immobile perfeuerat, si autem alterum fortius sit, ab illo trahitur, & non ab alio minus forti. Idem euincit Ratio, quia duplex presentia siue ab vno agenti producta, siue a duplici, eandem inter se oppositionem habent: ergo si repugnant in eodem subiecto ab eodem principio productæ eandem habebunt repugnantiam, etsi a duplici producantur, repugnantia enim, seu impossibilitas non conuenit presentis ratione principiorum, sed immediate per suasmet entitates. Demum si idem corpus a duplici principio duplici simul posset agi motu, posset ab hoc trahi versus Orientem, & ab illo versus Occidentem, quod manifestè repugnat.

Totum fundamentum, quo eidem calo duplicem motum Astronomi assignant, est diuersa stellarum positiones, quia modò habent altitudinem diuersam, ab illa, quam antiqui Astronomi notarunt, neque modò occurrunt respondentes eidem spatio, cui antea respondebant. Ex quo inferunt, stellas præter motum diurnum habere alium, quia si illo tantum gauderent semper per eundem circum cicerentur, eademque esset positio, & altitudo hodierna, & crastina stellarum. Vrgent in planetis, in Sole, verbi gratia, qui diuersam hodie distantiam habet ab stellis fixis, a distantis quas habuit heri, & habebit cras: ergo præter motum, quem habet communem cum stellis, habet alium proprium, & erraticum. Respondeo diuersas altitudines stellarum errantium oriri ex diuersis motibus, quibus successiuè aguntur, quia non per eundem circum imaginariū semper mouentur, sed intelligentiæ industria impelli, quasi in latus versus Zodiaci polos, ita vt circulus imaginarij, quem hodie stellæ percurrunt distinctus sit a circulo imaginatio quam heri pertransiere, magis inclinans ad polos Zodiaci, & declinans a calis polis, hac ratione, & si singulis diebus proprio motu singulos circulos peragant stellæ multa millia annorum peraguntur, donec redeant ad circum, quem hodie peregere, & hoc fuit in causa, vt viderentur moueri duplici motu, quorum vnus diceretur diurnus, quia vno die ex vi illius circulus consuevit, & alteri multi adscriberentur anni, quia vt supra dixi, multa millia transeunt, donec per hanc circulorum declinationem, seu inflexionem ad Zodiaci polos redeant stellæ ad eandem altitudinem, quam antea habuerunt. Planetæ verò non circum efficiunt perfectum, sed eo modo spatium calis circumeunt, quo angus propriis circulis corpus circundat, nunquam enim idem circulus rediit ab eodem puncto, a quo est egressus, sed declinat ad aliud laterale, ratione cuius apparet quasi duplex motus, quidam ex vi cuius efficitur circulus, & hic dicitur diurnus, & alius ex vi cuius declinat mobile, dum circum perficit ab illo puncto a quo egressum est, & hic in planetis dicitur annuus, etsi re vera vnicius tantum sit.

QUARTA CONCLUSIO: Si calis solidi sunt necessum est distingui quinque calos, primum Lunæ, secundum Solis, tertium Iouis, quartum Saturni, quintum stellarum inerrantium. Ratio est quia si calis solidi sunt, quilibet planeta secum feret calum, cui est affixum, cum ergo planetæ diuersis motibus agantur, & diuersa percurrant spatia,

K k 2 necessum

necessum est cælum vnus planetæ diuisum esse ab aliorum cælis ne inuicem planetæ rapiantur, & ne quilibet intendat, secum ferre reliquos alios: idem dico de stellarum cælo respectu cælorum planetarum. Mercurio, Veneri, & Marti proprios cælos non esse designandos, sed distinctis epiciclis affixos in cælo Solis esse constituendos, quia modò supra Solem, modò infrà illum apparent, probaui Punct. 3. num. 20.

Contra hanc conclusionem insurgit Hurtadus, qui assertit vnico cælo solido constituto semper immoto posse planetas liberè vagari sursum, & deorsum, suòque circulos peragere per canales, seu cavitates quasdam, quæ ad hos motus in cælis sunt deputatæ. Solet vulgò impugnari hic dicendi modus ex eo, quod daretur vacuum in cælis, quod vbiq; abhorret natura. Respondet Hurtadus: cavitates illas vacuum non efficere, quia, etsi repletæ non sint repleti non sunt aptæ, dicitur autem vacuum, locus non repletus corpore, aptus tamen repleti. Non contendo de nomine cum Hurtado, certum enim est cavitates illas potuisse à Deo repleti corpore cælesti, sicuti repletur reliquum spatium, cui correspondent reliquæ partes cæli, & de facto quælibet pars illarum repletur dum successiue illas currit planeta. Facilius esset dicere vacuum intra cælos non repugnare, quod etsi non probem, difficile ab aliquo impugnatum iri existimo. Cavitates has fortius reicio, quia si darentur totum ferè cælum esset excauatum, cum enim Sol non semper per idem spatium circumeat, sed à linea æquinoctiali ad vtrumque Solstitium Vernali, & Autumnale declinet, tota intercapedo vtriusque Solstitij deberet esse excauata. Similiter cum Mercurius, & Venus supra Solem ascendant, & descendant, deberet esse excauatum versus partem superiorem horum planetarum spatium his moribus accommodatum. A posteriori insuper hæc cavitates impugnantur, quia si darentur, sæpe non possemus videre planetas superiores, neque stellas inerrantes, quia spatium illud per quod ab his obiectis ad nostram potentiam species debebant mitti vacuum esset, & ita medio illo non possent ad nos species peruenire.

QUINTA CONCLUSIO: Si cæli liquidi sint, vnum tantum cælum stellarum errantium, & inerrantium est admittendum, in cuius parte superiori stellæ inerrantes sint affixæ, & in reliquis alij erronei liberè vagantur, omnesque moueantur sicuti pisces in aqua, & aues in aère. Dari vnicum tantum stellarum cælum multi probare existimant ex illo Pauli 2. ad Corinth. 12. *Scio hominem raptum vsque ad tertium cælum*, hoc est, vsque ad Empyreum, quod tertium dicitur, quia sub se habet vnicum stellarum orbem, qui secundum dicitur cælum, & regionem aëris, quæ primum cælum appellatur. Suffragatur autoritas Chry-

stostomi in illud Psalm. 148. *Laudate eum cæli colorum*, & homilia 4. in Genesim, ubi ait eos, qui multos esse cælos dicere audent diuinarum litterarum auctoritati repugnare, cum Moyses vnum tantum cælum esse dixerit: *incipit creatur Deus cælum & terram*: Accedit Theodoretus 4. in Genesim, ubi duos tantum cælos esse affirmat. Præterea Damascenus 2. lib. fidei orthodoxæ, duos alios agnoscit excepto aère, stellatum videlicet, & Empyreum. Denique D. Ambrosius cap. 2. lib. 2. exameron, non modò secundum, sed etiam tertium esse negare esse non posse ait, qui cum plures alios non admittat potest intelligi de cælo aëreo, stellato, & Empyreico. Cæterum his Patrum testimoniis parum hæc sententia fulcitur, quia nomen cælum sæpe sumitur pro globo in quo stellæ continentur, siue in hoc includantur plures cæli, siue vnicum tantum, & ita dum Patres aiunt tres esse cælos aëreum, stellatum, & Empyreum non definiunt an stellatum plures in se contineat, quod notauit D. Thomas 1. parte, quæst. 68. art. 4. ubi conatur Patrum dicta circa numerum cælorum ad concordiam reducere, aiens eos non tam rebus quàm verbis dissentiri. Ita vt, qui vnum esse cælum inquit, intelligant totum corpus, quod supra aquam, & aërem est: qui verò plures esse dicunt, ex eodem illo corpore plures, vel pauciores partes diuersa acceptione distinguant. Hac ratione est cælum continens omnes planetas, & stellas vnicum sit, & vnicum, potest dici plures cæli, quia pars cæli, per quam vagatur Luna, potest cælum Lunæ appellari, & pars alia, per quam vagatur Sol potest dici cælum Solis, & sic de alijs partibus, per quas mouentur planetæ, quibus proprij designantur cæli, & de parte illa per quam mouetur stellarum cælum vocetur ab Apostolo. Aliæ plures explanationes circa hoc testimoniū videri possunt apud D. Thomam 2.2. quæst. 175. art. 3. & 4. quas breuitatis causa omitto. Alij numerum ternarium pro multis sumunt, cum sæpe pro omnibus vsurpetur in Scriptura. Amos 1. *Super tribus sceleribus Damasci*, id est, omnibus. Et 2. ad Corinth. 12. *Ter Dominum rogauit*, hoc est, sæpius.

Probanda est ergo præcedens conclusio ex eo, quod si cæli fluidi sint, necessum non sit plures cælos distinguere, cum vno tantum existente, & hoc immoto rectè componantur omnes motus planetarum, & stellarum inerrantium, potest enim quodlibet alium liberè totum spatium cæli percurrere, sicuti potest pisces in flumine totum aquarum spatium sursum, & deorsum semel, & iterum pertransire.

